اخبار
ملوک ضرابی

در مطبوعات

به کوشش

مهدی نورمحمدی

مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور
تهران ۱۴۰۴

فهرست

مقدمه **۹**

اخبار **۱۳**

۱. آگهی فروش صفحات ملوک ضرابی و قمرالملوک وزیری در مغازهٔ پولیفون ۱۵
۲. جلب مشتری به قهوه‌خانه‌ها به‌دلیل رونق فروش صفحات ملوک ضرابی ۱۵
۳. اعلان کنسرت جامعهٔ باربد و نمایش «خسرو و شیرین» در سالن زردشتیان ۱۶
۴. اعلان اپرت «خسرو، شیرین، فرهاد» با آواز ملوک ضرابی ۱۷
۵. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و ارکستر زنانه در سالن زردشتیان ۱۷
۶. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و مادام ماری در گراند هتل ۱۸
۷. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و مادام ماری در گراند هتل ۱۹
۸. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در گراند هتل ۱۹
۹. گزارشی از اجرای اپرت «لیلی و مجنون» در سالن سینما سپه ۱۹
۱۰. گزارشی از اجرای اپرت عدالت در گراند هتل ۲۱
۱۱. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در گراند هتل ۲۴
۱۲. اعلان تعویق کنسرت ملوک ضرابی در گراند هتل ۲۵
۱۳. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در گراند هتل ۲۵
۱۴. اعلان اجرای اپرت «خسرو و شیرین» با حضور ملوک ضرابی ۲۶
۱۵. اعلان اپرت «خسرو و شیرین» با حضور ملوک ضرابی ۲۶
۱۶. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و ابوالحسن صبا در گراند هتل ۲۷
۱۷. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و ابوالحسن صبا در گراند هتل ۲۷
۱۸. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و سایر هنرمندان جامعهٔ باربد ۲۷
۱۹. اعلان اجرای اپرت «لیلی و مجنون» با حضور ملوک ضرابی ۲۸
۲۰. گزارشی از اجرای اپرت «لیلی و مجنون» توسط جامعهٔ باربد ۲۹
۲۱. اعلان اپرت خیام با شرکت ملوک ضرابی ۳۰

۲۲. اعلان اپرت خیام با شرکت ملوک ضرابی ۳۱
۲۳. اعلان اپرت خیام با شرکت ملوک ضرابی ۳۱
۲۴. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در سالن پلازا ۳۲
۲۵. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و پری آقابابف در سالن سینما سپه ۳۲
۲۶. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در شب‌نشینی جامعهٔ باربد ۳۳
۲۷. اعلان ایفای نقش ملوک ضرابی در اپرت «خسرو و شیرین» ۳۳
۲۸. گزارشی از کنسرت ملوک ضرابی و اسماعیل مهرتاش ۳۴
۲۹. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و ابوالحسن صبا ۳۵
۳۰. اعلان ایفای نقش ملوک ضرابی در اپرت «خسرو و شیرین» ۳۶
۳۱. اعلان اجرای اپرت «خسرو و شیرین» با شرکت ملوک ضرابی ۳۶
۳۲. اعلان نمایش تاریخی «عباسه» با شرکت ملوک ضرابی ۳۷
۳۳. اعلان نمایش و کنسرت با شرکت ملوک ضرابی و ادیب خوانساری ۳۷
۳۴. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و ادیب خوانساری ۳۸
۳۵. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در روزنامهٔ اطلاعات ۳۸
۳۶. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در سالن نکوئی ۳۸
۳۷. اعلان کنسرت ملوک ضرابی به افتخار محمود ظهیرالدینی ۳۹
۳۸. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و مرتضی محجوبی ۳۹
۳۹. اعلان کنسرت جامعهٔ باربد و ملوک ضرابی به افتخار فضل‌الله بایگان ۴۰
۴۰. گزارشی از کنسرت جامعهٔ باربد و ملوک ضرابی به افتخار فضل‌الله بایگان ۴۱
۴۱. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و مرتضی محجوبی در سالن نکویی ۴۷
۴۲. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در سالن سیرک ۴۷
۴۳. اعلان اجرای نمایش و کنسرت ملوک ضرابی ۴۸
۴۴. اعلان فروش صفحات گرامافون با خوانندگی ملوک ضرابی ۴۸
۴۵. گزارشی از کنسرت ملوک ضرابی به نفع ستم‌دیدگان ارومیه ۴۹
۴۶. اعلان کنسرت ملوک ضرابی به یادبود حسین سنجری ۵۰
۴۷. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و مرتضی محجوبی ۵۰
۴۸. اعلان کنسرت ملوک ضرابی به یاد برادران آذربایجانی ۵۱
۴۹. گزارشی از کنسرت ملوک ضرابی به‌یاد برادران آذربایجانی ۵۱
۵۰. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و ابوالحسن صبا برای تقدیر از معزدیوان فکری ۵۳
۵۱. اعلان کنسرت ملوک ضرابی به منفعت روزنامهٔ آرزو در تماشاخانهٔ تهران ۵۳
۵۲. اعلان کنسرت ملوک ضرابی و اعضای جامعهٔ باربد ۵۴
۵۳. اعلان اجرای اپرت «خسرو و شیرین» با حضور ملوک ضرابی ۵۴
۵۴. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در گاردن پارتی پارک امین‌الدوله ۵۴

۵۵. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در جامعهٔ باربد ۵۵
۵۶. اعلان کنسرت ملوک ضرابی به‌مناسبت افتتاح محل زمستانی تماشاخانهٔ تهران ۵۵
۵۷. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در سالن جامعهٔ باربد ۵۶
۵۸. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در سالن جامعهٔ باربد ۵۶
۵۹. شرح حال ملوک ضرابی در مجلهٔ اطلاعات هفتگی ۵۷
۶۰. شرح حال ملوک ضرابی در مجلهٔ موزیک ایران ۶۱
۶۱. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در تماشاخانهٔ تهران ۶۴
۶۲. اعلان کنسرت ملوک ضرابی به مناسبت افتتاح سد کوهرنگ ۶۵
۶۳. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در تماشاخانهٔ تهران ۶۵
۶۴. اعلان کنسرت ملوک ضرابی در تماشاخانهٔ تهران ۶۶
۶۵. قسمت اول زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۶۶
۶۶. قسمت دوم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۷۲
۶۷. قسمت سوم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۷۸
۶۸. قسمت چهارم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۸۳
۶۹. قسمت پنجم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۸۸
۷۰. قسمت ششم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۹۳
۷۱. قسمت هفتم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۹۷
۷۲. قسمت هشتم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۰۲
۷۳. قسمت نهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۰۷
۷۴. قسمت دهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۱۳
۷۵. قسمت یازدهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۱۸
۷۶. قسمت دوازدهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۲۱
۷۷. قسمت سیزدهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۲۶
۷۸. قسمت چهاردهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۳۱
۷۹. قسمت پانزدهم زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۳۶
۸۰. قسمت پایانی زندگی و خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ روشنفکر ۱۴۰
۸۱. مقایسهٔ ملوک ضرابی و قمرالملوک وزیری در مجلهٔ اطلاعات هفتگی ۱۴۳
۸۲. شرح حال ملوک ضرابی در مجلهٔ رادیو تهران ۱۵۰
۸۳. گزارشی دربارهٔ دیدار ملوک ضرابی با قمرالملوک وزیری ۱۵۳
۸۴. پیشنهاد تجلیل از ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۵۵
۸۵. اظهار نظر ملوک ضرابی دربارهٔ درگذشت قمرالملوک وزیری ۱۵۵
۸۶. قسمت اول خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۵۶
۸۷. قسمت دوم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۶۱

۸۸. قسمت سوم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۶۶
۸۹. قسمت چهارم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۷۰
۹۰. قسمت پنجم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۷۴
۹۱. قسمت ششم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۷۷
۹۲. قسمت هفتم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۷۹
۹۳. قسمت هشتم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۸۲
۹۴. قسمت نهم خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۸۴
۹۵. قسمت پایانی خاطرات ملوک ضرابی در مجلهٔ تهران مصور ۱۸۶
۹۶. گفتگوی روزنامهٔ اطلاعات با ملوک ضرابی ۱۸۸
۹۷. گفتگوی مجلهٔ اطلاعات بانوان با ملوک ضرابی ۱۹۱
۹۸. گفتگو با ملوک ضرابی دربارهٔ قمرالملوک وزیری ۱۹۳
۹۹. گفت‌وگوی مجلهٔ تماشا با ملوک ضرابی به مناسبت تأسیس رادیو ایران ۱۹۵
۱۰۰. گفت‌وگوی روزنامهٔ رستاخیز با ملوک ضرابی ۱۹۶

منتخب تصاویری از اخبار ۲۰۱

تصاویر ۲۱۵

نمایه ۲۲۳

مقدمه

بنا به دلایل زیر، ملوک ضرابی نامی مطرح و درخور اعتنا در تاریخ موسیقی و هنر ایران است. وی:

- تنها بانوی هنرمند مسلمانی است که در عرصهٔ موسیقی و تئاتر حضوری جدی و فعال داشته است.
- از لحاظ تداوم فعالیت در ضبط صفحات گرامافون طی سال‌های ۱۳۰۵ تا ۱۳۴۵ خورشیدی و همچنین داشتن بیشترین آمار تعداد ضبط، در میان خوانندگان ایرانی رکورددار و از این لحاظ با سیدجواد بدیع‌زاده در رقابتی تنگاتنگ است. امیرمنصور در این خصوص نوشته است:

«شاید بیشترین تعداد صفحه‌سنگی ضبط‌شدهٔ فارسی متعلق به ملوک‌خانم ضرابی کاشانی باشد. وی از اولین سری صفحه‌های هیزماسترزویس که در سال ۱۳۰۵ شمسی در تهران ضبط می‌شوند، در این عرصه حضوری فعال و مؤثر دارد و در همکاری با مرتضی نی‌داود و اسماعیل مهرتاش (جامعهٔ باربد) صفحه‌هایی را ضبط می‌نماید که جزو پرفروش‌ترین صفحه‌های سنگی فارسی می‌باشند. آثار ملوک‌خانم بر روی صفحه‌های هیزماسترزویس ضبط‌شده در سال‌های ۱۳۰۵ و ۱۳۱۲ شمسی در تهران، صفحه‌های پلیفون با لیبل قرمز (۱۳۰۶) و با لیبل زرد (۱۳۰۸)، صفحه‌های بایدافون سال ۱۳۰۹ شمسی، صفحه‌های پارلوفون ضبط‌شده در سال ۱۳۱۱ شمسی (که در اصل دومین سری ضبط‌شده‌های کمپانی بایدافون بودند و پس از واگذاری امتیاز آن‌ها به کارل لیندشتروم با لیبل‌های پارلوفون و سپس ادئون منتشر شدند)، سری دوم صفحه‌های سودوا ضبط‌شده در سال ۱۳۱۸ در حلب (سوریه)، صفحه‌های ادئون ضبط‌شده در تهران در سال ۱۳۲۶ شمسی، صفحه‌های موزیکال و صفحه‌های شهرزاد در اواخر دههٔ ۲۰ و اوایل دههٔ ۳۰ شمسی و حتی بر روی صفحه‌های ۴۵دور نیمهٔ دههٔ ۴۰ شمسی مشاهده شده است و به‌همین دلیل، ارائهٔ دیسکوگرافی کامل ملوک‌خانم، شاید دشوارترین و درعین‌حال مفصل‌ترین دیسکوگرافی هنرمندانی

باشد که دارای صفحهٔ فارسی می‌باشند. کثرت آثار ملوک‌خانم و دورهٔ طولانی ضبط و تولید صفحه‌های وی سبب شده است که تعداد آثار ناشنیده از وی قابل توجه باشد.[۱]»

- از لحاظ پیوستگی فعالیت در اجرای کنسرت طی سال‌های ۱۳۰۷ تا ۱۳۳۵ خورشیدی و همچنین داشتن بیشترین تعداد اجرا، در میان خوانندگان هم‌دورهٔ خود، اعم از مرد یا زن، دارای آماری منحصربه‌فرد است.[۲]
- فعال‌ترین زن هنرمند ایرانی در زمینهٔ ضبط صفحات سنگی است.[۳]
- برخی از آثار اولیهٔ وی، جزو پرفروش‌ترین صفحات موسیقی ایرانی بوده‌اند.
- با نوازندگان طراز اول و صاحب‌نامی چون ابوالحسن صبا، مرتضی نی‌داود، مرتضی محجوبی، اسماعیل مهرتاش، رضا محجوبی، موسی نی‌داود و مجید وفادار سابقهٔ همکاری داشته است.
- نخستین صفحهٔ تصنیف مرغ سحر با صدای وی ضبط شده است.

کتاب پیشِ رو که حاصل جستجوهای نگارنده در مطبوعات قدیمی است، در راستای شناخت هرچه‌بیشتر زندگی و آثار ملوک ضرابی فراهم آمده است. در این کتاب، تا حد امکان هر گونه خبر مرتبط با این هنرمند معروف، اعم از اعلان و گزارش کنسرت‌ها، اپرت‌ها و نمایش‌ها، فعالیت‌های هنری، زندگی، آثار و خاطرات وی گردآوری شده است که اطلاعات مهم و تازه‌یابی را در اختیار می‌گذارد.[۴] به‌طوری که از مندرجات این اخبار برمی‌آید، وی:

- در فعالیت‌های خیریه و عام‌المنفعه از طریق موسیقی و اجرای کنسرت حضوری فعال داشته و از این لحاظ، تالی قمرالملوک وزیری محسوب می‌شود. (خبرهای شمارهٔ ۲۵، ۵۱ و ۵۴)
- در تکریم هنرمندان پیشکسوت و باسابقهٔ تئاتر و موسیقی همچون: محمود ظهیرالدینی، فضل‌الله بایگان، حسین سنجری و معزدیوان فکری با اجرای کنسرت مشارکت و همکاری داشته است. (خبرهای شمارهٔ ۳۷، ۳۹، ۴۶ و ۵۰)

---

۱. مجلهٔ صفحه سنگی، سال ۳، شمارهٔ ۴، شمارهٔ مسلسل ۱۲، دی ۱۳۸۶، ص ۱۶.
۲. اخبار کنسرت در مطبوعات (از دورهٔ قاجار تا پایان سال ۱۳۳۰)، مهدی نورمحمدی، انتشارات ماهور، ۱۴۰۲.
۳. مجلهٔ صفحه سنگی، سال ۵، شمارهٔ ۱، شمارهٔ مسلسل ۱۷، فروردین ۱۳۸۸، ص ۳۵.
۴. برای مثال، ملوک ضرابی گفته است آهنگ تصنیف «دختران سیروس» ساختهٔ خود اوست، در حالی که تا پیش از این تصور می‌شد این تصنیف از ساخته‌های مرتضی نی‌داود است. (خبرهای شمارهٔ ۶۰ و ۸۶)

- در اجرای کنسرت در مناسبت‌های سیاسی و اجتماعی روز، حضوری فعال داشته است که برای مثال، می‌توان به کنسرت «به‌یاد برادران آذربایجانی» در هنگام تسلط فرقهٔ دموکرات بر تبریز و کنسرت «به‌مناسبت افتتاح سد کوهرنگ» اشاره کرد. (خبرهای شمارهٔ ۵۷ و ۶۲)

در پایان وظیفهٔ خود می‌دانم از جناب آقای عنایت‌الله رحمانی به‌دلیل در اختیار قرار دادن مطبوعات مورد نیاز، جناب آقای وهرز پوراحمد برای در اختیار قرار دادن دو شماره مجلهٔ صفحه سنگی، جناب آقای دکتر کیوان یداللهی برای در اختیار قرار دادن یک شماره از مجلهٔ اطلاعات بانوان (خبر شمارهٔ ۹۷) و جناب آقای بهنام آوندی برای در اختیار قرار دادن یک شماره از روزنامهٔ رستاخیر (خبر شمارهٔ ۱۰۰) سپاسگزاری و قدردانی نمایم.

همچنین مراتب تشکر خود را از جناب آقای سیدمحمد موسوی مدیریت محترم مؤسسهٔ فرهنگی‌ـ هنری ماهور برای انتشار این اثر و آقای پویا دارابی برای جدیت در امور صفحه‌آرایی و ویرایش تصاویر اعلام می‌دارم.

مهدی نورمحمدی